

Motion till riksdagen

1989/90:Sf312

av Claes Roxbergh m.fl. (mp)

Sjukförsäkringen

Kostnaderna för sjukförsäkringssystemet har de senaste åren ökat mycket snabbt. 1987 uppgick kostnaderna (exkl föräldraförsäkringen) till 39 miljarder kronor. För 1990 beräknas en kostnad av över 58 miljarder kronor, en ökning med över 50 % på tre år. Även i fasta priser är ökningen betydande.

De delar av sjukförsäkringssystemet som haft den snabbaste kostnadsökningen är läkemedelskostnaderna och sjukpenningen. När det gäller läkemedelskostnaderna har regeringen aviserat en proposition med åtgärder för att bringa kostnadsutvecklingen under kontroll. Miljöpartiet de gröna kommer att lämna förslag på läkemedelsområdet i anslutning till denna proposition.

Sjukpenningen

Den allra största kostnadsökningen visar sjukpenningen, från 23 miljarder kronor 1987 till nära 38 miljarder enligt en beräkning för 1990, en ökning med 65%. Orsakerna till ökningen är inte helt klarlagda. Sannolikt är det flera faktorer som spelar in.

Långtidssjukskrivningarna har ökat kraftigt, vilket förklarar en betydande del av kostnadsökningen. Bakom detta kan i sin tur flera orsaker ligga, bland annat dålig arbetsmiljö på många arbetsplatser. Enligt vissa uppgifter i pressen kan det emellertid också ligga förändrade handläggningsrutiner bakom ökningen. Enligt dessa uppgifter har i själva verket den långa sjukligheten inte ökat nämnvärt utan de ökade sjukförsäkringskostnaderna skulle till stor del bero på att man nu sjukskriver människor för att gå i omskolning, arbetsmarknadsutbildning, etc. Om så skulle vara fallet måste det betecknas som ett klart missbruk av sjukförsäkringssystemet.

Tillgänglig statistik antyder emellertid också att även de korta sjukskrivningarna ökat kraftigt. Detta kan ha samband med dålig arbetsmiljö och annat men kan också delvis bero på den långvariga högkonjunkturen och bristen på arbetskraft. Särskilt alarmerande är uppgifter som framkommit på senare tid att det förekommer ett omfattande fusk med sjukpenning på så sätt att människor arbetar och uppbär lön samtidigt som de är sjukskrivna.

Det måste också vara ett grundläggande fel i systemet när det är möjligt för många att uppbära en ersättning som överstiger 100% av lönen, så att det med andra ord lönar sig att vara sjuk.

Åtgärder nödvändiga

Regeringen har aviserat förslag om hur man skall komma till rätta med kostnadsexplosionen inom sjukförsäkringssystemet. Miljöpartiet de gröna vill i denna motion lämna några förslag till hur kostnadsökningarna skall kunna begränsas.

Arbetsgivarinträde

För korta sjukskrivningar upp till exempelvis 14 dagar bör sjukersättningen kunna utbetalas direkt av arbetsgivaren. Det skulle eventuellt kunna ske så att den anställde får vanlig lön med 10 procents löneavdrag för de dagar han är sjuk. Arbetsgivaren skulle sedan få ersättning från försäkringskassan för de kostnader han har haft.

Ett arbetsgivarinträde enligt denna modell skulle omöjliggöra fusket med att både uppbära lön och sjukersättning samtidigt. En kontroll måste dock finnas så att inte arbetsgivaren fuskar och anger en anställd som sjuk som inte varit detta. Sannolikt skulle ändå administrativa besparingar kunna göras totalt sett hos arbetsgivarna och försäkringskassan med ett system med arbetsgivarinträde.

Översyn av regler och tillämpning

Ovan påtalade missförhållanden – att sjukersättningen kan uppgå till mer än 100 % av lönen och att människor är sjukskrivna under omskolning, m.m. – måste rättas till. Detta är viktigt för att allmänhetens förtroende för sjukförsäkringssystemet skall kunna upprätthållas.

Sänkt ersättningsnivå för högre avlönade

Nuvarande ersättning inom sjukförsäkringen är helt proportionell mot inkomsten upp till ersättningstaket 7,5 gånger basbeloppet (222 700 kronor år 1990). Miljöpartiet de gröna vill verka för ett samhälle med mindre inkomstspridning än idag. Med nuvarande lönebildningssystem är det svårt att direkt påverka lönebildningen. Staten kan dock genom utformningen av bl.a. socialförsäkringssystemen markera sin uppfattning genom att ersättning utöver en viss lönenivå utgår med en lägre procentsats. Miljöpartiet de gröna föreslår att ersättningen inom sjukförsäkringen skall utgå med 70 % av inkomsten för den del av inkomsten som överstiger 4,5 basbelopp (133 650 kronor år 1990). För den del av inkomsten som ligger under 4,5 basbelopp skall ersättningen liksom för närvarande vara 90 %.

En sådan sänkning av ersättningsnivån för de högre avlönade bidrar till att sänka kostnaderna för sjukförsäkringen utan att personer med låga inkomster drabbas. För personer med högre inkomster kan medvetenheten om att ersättningsnivån är lägre göra att de ökar sitt personliga sparande och drar ner på sin konsumtionsstandard för att vara garderade när de blir sjuka. En sådan utveckling är önskvärd i ett läge när det är angeläget att sparandet i samhället ökar och den mer umbärliga konsumtionen minskar.

Den nuvarande uppdelningen i en sjukförsäkring och en arbetsskadeförsäkring motiveras främst av de skilda ersättningsnivåerna i försäkringen. Uppdelningen orsakar dock stora svårigheter i praktiken. Det tar lång tid att få ett ärende om arbetsskada prövat och under väntetiden har det visat sig mycket svårt att bedriva aktiva rehabiliteringsinsatser. Tvärtom blir det ofta så att skadorna förvärras under väntetiden och att det blir ännu svårare att få den skadade att senare återgå till arbetet.

Det bör, enligt vår mening, allvarligt prövas att slå samman sjukförsäkringen och arbetsskadeförsäkringen till en försäkring. Ersättningsnivån i denna skulle kunna ligga något över sjukförsäkringens nivå. Regeringen bör utreda och lämna förslag om en sådan samordning.

Samordning sjukförsäkring – sjukvård

Samtidigt som kostnaderna för sjukförsäkringen stigit våldsamt under senare år har kostnaderna för den allmänna sjukvården snarast stagnerat. Sjukvården har stora problem med bland annat långa väntetider till behandling i många fall. Sannolikt är det så att sjukförsäkringskostnaderna i många fall är onödigt stora på grund av att sjukvården inte klarar av sin uppgift att genast ta itu med att göra folk friska.

Det här talar för att det i större utsträckning borde vara möjligt att föra över resurser från sjukförsäkringssystemet till sjukvården. Härigenom skulle mer resurser användas till att göra människor friska, mindre till att betala för dem när de är sjuka. Detta tjänar både den enskilde och hela samhället på.

Regeringen bör utreda vad en sådan resursöverföring från sjukförsäkringssystemet till sjukvården skulle kunna ge för besparingar och lämna förslag till lämpliga former för hur den skulle kunna göras.

Hemställan

Med hänvisning till vad ovan anförts hemställs

1. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om arbetsgivarinträde i sjukförsäkringen,
2. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om översyn av regler och tillämpning inom sjukförsäkringen,
3. att riksdagen beslutar att ersättningsnivån inom sjukförsäkringen sänks till 70 % för den del av inkomsten som överstiger 4,5 basbelopp,
4. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om samordning mellan sjukförsäkring och arbetsskadeförsäkring,
5. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om samordning mellan sjukförsäkring och sjukvård.

Stockholm den 24 januari 1990

Mot. 1989/90

Sf312

Claes Roxbergh (mp)

Inger Schörling (mp)

Ragnild Pohanka (mp)